

ШЛЯХИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДО УКРАЇНИ

Анотація. Проаналізовано перешкоди на шляху залучення прямих іноземних інвестицій до економіки України та запропоновано шляхи їх подолання.

Аннотация. Проанализированы препятствия на пути привлечения прямых иностранных инвестиций в Украину и предложены пути их преодоления.

Annotation. The obstacles in a way of attraction of direct foreign investments into Ukraine are analysed and the ways of their overcoming are offered.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, економічні реформи, Україна.

Будь-яка держава за певних обставин потребує залучення інвестицій. Це необхідно як для її політичного, так і для економічного розвитку. Основною метою цього процесу є насичення інвестиційними потоками пріоритетних напрямів розвитку економіки держави. Якщо в країні немає сприятливого інвестиційного клімату, то залучення іноземних інвестицій може ставати проблемою, що, у свою чергу, буде гальмувати соціально-економічний розвиток країни. На сьогоднішній день залучення іноземних інвестицій до України – важливий елемент її подальшого розвитку. Тому це питання є актуальним.

Проблемі залучення інвестицій приділяють увагу багато вітчизняних вчених, таких, як А. Бутняров, В. Борщевський, І. Боднар, І. Гайдуцький, І. Польова та інші. Питання ефективності залучення іноземних інвестицій обговорюється багатьма політиками, науковцями та громадськими діячами.

Метою дослідження є визначення шляхів вирішення проблем залучення іноземних інвестицій до України, формування подальшої стратегії розподілу інвестицій між пріоритетними галузями.

Розкриття складових цієї проблеми включає дослідження таких понять, як "інвестиції", "інвестиційний клімат", "інвестиційна привабливість", проблем, чинників і шляхів залучення іноземних інвестицій.

За визначенням Бланка І. О., інвестиція (від лат. *invest* – вкладення коштів) – це вкладення капіталу у всіх його формах у різні об'єкти (інструменти) його господарської діяльності з метою одержання прибутку, а також досягнення іншого економічного чи позаекономічного ефекту, здійснення якого базується на ринкових принципах і пов'язане з факторами часу, ризику і ліквідності [1].

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ; англ. *Foreign direct investment (FDI)*) визначаються як "інвестиція, що викликає тривалий інтерес до підприємства, яке діє за межами економіки інвестора". Згідно з методологією МВФ ПІІ, це закордонні інвестиції величиною у понад як 10 відсотків статутного капіталу, що дає зацікавленій стороні право на участь в управлінні підприємством.

Інвестиційна привабливість – це сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування національної економіки на мікро-, мезо- і макрорівнях [2, с. 143].

Поняття інвестиційної привабливості важливе в процесах міжрегіонального та міждержавного переміщення капіталу як одного з основних факторів економічного розвитку. Через значну територіальну нерівномірності розподілу економічних факторів узагалі та капіталу зокрема країни та регіони виступають конкурентами в боротьбі за вільні ресурси.

Часто інвестиційну привабливість певної території ототожнюють з поняттям "інвестиційний клімат".

Інвестиційний клімат – це сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, соціально-культурних, організаційно-правових і географічних факторів, які притаманні певній країні і визначають привабливість її для іноземного інвестора. Характеризуючи сучасний стан інвестицій в Україні, можна зазначити, що наша держава не здобула серйозних досягнень у забезпеченні національної конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. Під час економічної кризи інвестиційна діяльність в Україні значно знизилася. Попит на інвестиції падав значно швидше, ніж виробництво валового продукту. Однією з причин цього було те, що інфляція значно знецінювала інвестиційні кошти [3, с. 83].

Згідно з дослідженням І. Гайдуцького, Україна – одна з країн СНД, яка (після Росії і Казахстану) має найвищу інвестиційну привабливість для іноземних інвесторів за широким комплексом показників. Достатньо повний перелік інвестиційних переваг наводить В. Марцін. До таких показників можна віднести вигідне географічне положення, багаті природні та рекреаційні ресурси, кваліфіковану робочу силу та її надлишок, ненасичений ринок товарів і незадоволений попит населення, низьку конкурентоспроможність місцевих виробників і низький рівень їхньої інноваційності, достатній рівень розвитку інфраструктури, інвестиційну ненасиченість економіки.

За індексом глобалізації, який щорічно складається рейтинговою компанією та журналом *Foreign Policy* на основі 14 показників технологічного, економічного, соціального та політичного характеру, серед 72 країн світу, у яких проживає 90 % населення та виробляється 90 % ВВП, Україна займає 43 місце. За індексом потенціалу залучення прямих іноземних інвестицій, який обчислює Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Україна на 48 місці

Окремі вітчизняні та зарубіжні дослідники, а також міжнародні організації спробували підрахувати потенціал України в залученні прямих інвестицій. Так, за підрахунками Єпіфанова А. О., щорічна потреба України в інвестиціях сягає 100 – 120 млрд дол. США, у той час як за оцінками Світового банку – 10 млрд дол. США. На думку Драгана І. В., обсяг залучених прямих іноземних інвестицій є лише невеликою часткою від того, що реально потребує Україна для реструктуризації й модернізації промисловості [4, с. 49]

Україна дуже зацікавлена в іноземних інвестиціях, тому уряд проводить певні заходи, націлені на збільшення притоку іноземного капіталу. У 2011 році в економіку України іноземні інвестори вклали 6 млрд 473,1 млн дол. прямих інвестицій, що на 8,13 % більше показника за 2010 рік (5 млрд 986 млн дол.). Згідно з даними Державної служби статистики України, загальний обсяг внесених з початку інвестування в економіку України прямих іноземних інвестицій на 31 грудня 2011 року становив 49 млрд 362,3 млн дол. (рисунок). Це доводить, що привабливість України для іноземних інвесторів зростає [5].

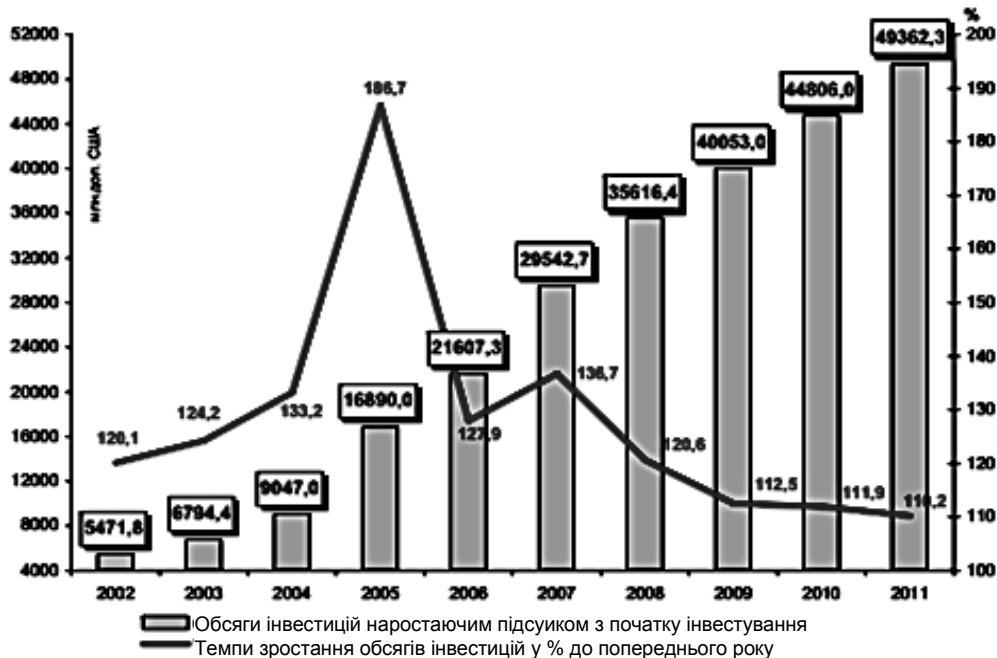

Рис. Обсяги і темпи зростання прямих іноземних інвестицій до України за 2002 – 2011 роки

Проте в Україні склався значний дисбаланс між великим потенціалом залучення іноземних інвестицій і реальними умовами його освоєння іноземними інвесторами. На сьогоднішній день в Україні існує маса перешкод, які гальмують притік прямих іноземних інвестицій.

Найбільш серйозним недоліком інвестиційного клімату в Україні іноземні інвестори вважають політичну, економічну та правову нестабільність. За дослідженням Єпіфанова А. О., Україна належить до країн з підвищеним рівнем політичних та економічних ризиків. Загалом нинішня ситуація в Україні щодо прямих інвестицій не надто втішна. Це зумовлено передусім відсутністю ефективної стратегії із залучення ПІІ. Боднар І. Р. вважає, що до чинників, які об'єктивно стоять на заваді організації інвестиційної діяльності в Україні, належать законодавча нестабільність; відсутність чіткої державної стратегії щодо залучення інвестицій; значний податковий і адміністративний тиск на об'єкти підприємництва, зниження для громадян цінності грошових доходів у вигляді дивідендів і відсотків унаслідок інфляційних чинників; неврегульованість питань захисту прав власності інвесторів; високий рівень корупційності в органах державної влади; нестабільність роботи фінансової системи країни; неготовність підприємств здійснювати реальні ефективні інвестиції навіть у конкурентоспроможні інноваційні проекти, що дають високий стійкий дохід, достатній для виплати високих дивідендів; низький рівень працевлаштованості в країні [6, с. 68].

Перш за все треба вибрати ті сектори економіки, які найбільш потребують іноземних інвестицій, і ті, у яких капітал буде обертатися найшвидше. Для України як держави з перехідною економікою необхідно розглядати залучення іноземних інвестицій у контексті структурних змін та економічного зростання. Пріоритетними завданнями, які необхідно вирішувати за участю прямих інвестицій, є структурна реформа економіки, технологічне оновлення виробництва, виробництво товарів широкого вжитку, подолання залежності країни від імпорту.

Уряд повинен активно стимулювати іноземні інвестиції в основний капітал. Досить стабільними залишаються пріоритети галузевої (оптова торгівля, харчова промисловість, фінанси, нерухомість) та внутрішньорегіональної структур прямого іноземного інвестування. Згідно з досвідом, саме у фінанси та нерухомість було вкладено найбільше іноземних інвестицій за останні роки, тим часом у легку промисловість, яка найбільше потребує інвестицій, обсяги зарубіжного капіталу не зросли [4, с. 55].

Для стимулювання залучення ПІІ та усунення негативних тенденцій в економіці України слід: досягти стабільності основних законодавчих актів щодо умов іноземного інвестування, створити прозоре законодавство;

спиратись на принцип диференційованого підходу до податкових та інших пільг для іноземних інвесторів з урахуванням обсягів і форм інвестування, а також пріоритетних напрямів розвитку економіки України;

запобігати проявам недобросовісної конкуренції, враховуючи особливості української сучасності;

розробити регіональні плани підвищення інвестиційної привабливості областей з урахуванням індивідуальних особливостей;

боротися з корупцією та реформувати фінансовий сектор.

Для залучення до України іноземних інвестицій необхідно проводити економічні та політичні реформи. А. Бутняров вважає, що найважливішими складовими таких реформ повинні бути прийняття єдиного законодавчого акту, що регулює різні аспекти господарської діяльності, замість цілого ряду нормативних актів, що нині регулюють інвестиційну діяльність в Україні (Закони України "Про інвестиційну діяльність", "Про режим іноземного інвестування", "Про захист іноземних інвестицій і України"); введення в Україні фінансової звітності як ефективної мови спілкування з іноземними інвесторами; розвиток системи страхування ф'ючерсних і опціонних ризиків; захист прав споживачів; реорганізація природних монополій [7, с. 31].

На думку автора, до складових реформ необхідно додати зміцнення корпоративного управління; посилення дисципліни виконання контрактів; розвиток банківської системи й інститутів фінансового ринку; побудову відповідних ринкових інститутів; реструктуризацію банківської та страхової систем; відтворення фінансових ринків; перевагу довгострокової оренди земельних ділянок; створення мережі повноцінних інвестиційних банків.

Україна зацікавлена у припливі прямих інвестицій. Іноземний капітал може мати доступ у всі сфери економіки без шкоди для національних інтересів, оскільки він не збільшує зовнішній борг, а сприяє одержанню коштів для його погашення.

На думку автора за умови проведення урядом економічних, правових та адміністративних реформ, які були запропоновані у роботі, покращиться інвестиційний клімат нашої держави, що підвищить імідж нашої країни на світовому ринку та призведе до притоку іноземного капіталу в економіку України. Це, у свою чергу, сприятиме подальшому розвитку держави, адже інвестиції є основою перебудови національного господарства України. Залучення в Україну іноземних інвестиційних ресурсів дасть змогу покращити загальний соціально-економічний розвиток країни, забезпечити збільшення кількості і модернізацію робочих місць, а також запровадити у виробництво нові технології.

Наук. керівн. Зайцева І. С.

Література: 1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебный курс [Электронный ресурс] / Бланк И. А. – Режим доступа : <http://institutiones.com/download/books/1227-finansovuj-menedzhment.html>. 2. Козаченко Г. В. Управління інвестиціями на підприємстві / Козаченко Г. В., Антіпов О. М., Ляшенко О. М. – К. : Лібра, 2004. – 368 с. 3. Лазебник Л. Л. Інвестиційний клімат та економічна мотивація іноземного інвестування в Україні / Л. Л. Лазебник // Фінанси України. – 2010. – № 4. – С. 82–88. 4. Гайдуцький І. П. Структурні та інноваційні пріоритети залучення прямих іноземних інвестицій у контексті здійснення регуляторних реформ в Україні // Гайдуцький І. П. // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 4. – С. 47–62. 5. Сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 6. Боднар І. Р. Проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну на сучасному етапі // Боднар І. Р. // Регіональна економіка. – 2009. – № 4. – С. 62–70. 7. Бутняров А. Сприятливий інвестиційний клімат країни – запорука залучення іноземних інвестицій / А. Бутняров // Ринок цінних паперів України. – 2008. – № 3–4. – С. 29–32.